

На Урок
освітній проект

Ген свободи: українська література (до питання про національно-патріотичне виховання)

ПЕРЕВІРКА ЗВ'ЯЗКУ

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

Якщо ви готові до трансляції,
напишіть відповідь на запитання:

ПРО ЛЕКТОРА

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

АНТОНІНА ТИМЧЕНКО

- Філолог, поетеса (авторка 6 збірок лірики, кількох книжок для дітей).
- Літературознавець, автор більш ніж 50 наукових і навчально-методичних публікацій.
- Лауреат і організатор літературних конкурсів, викладач вищої школи.

ГЕН СВОБОДИ

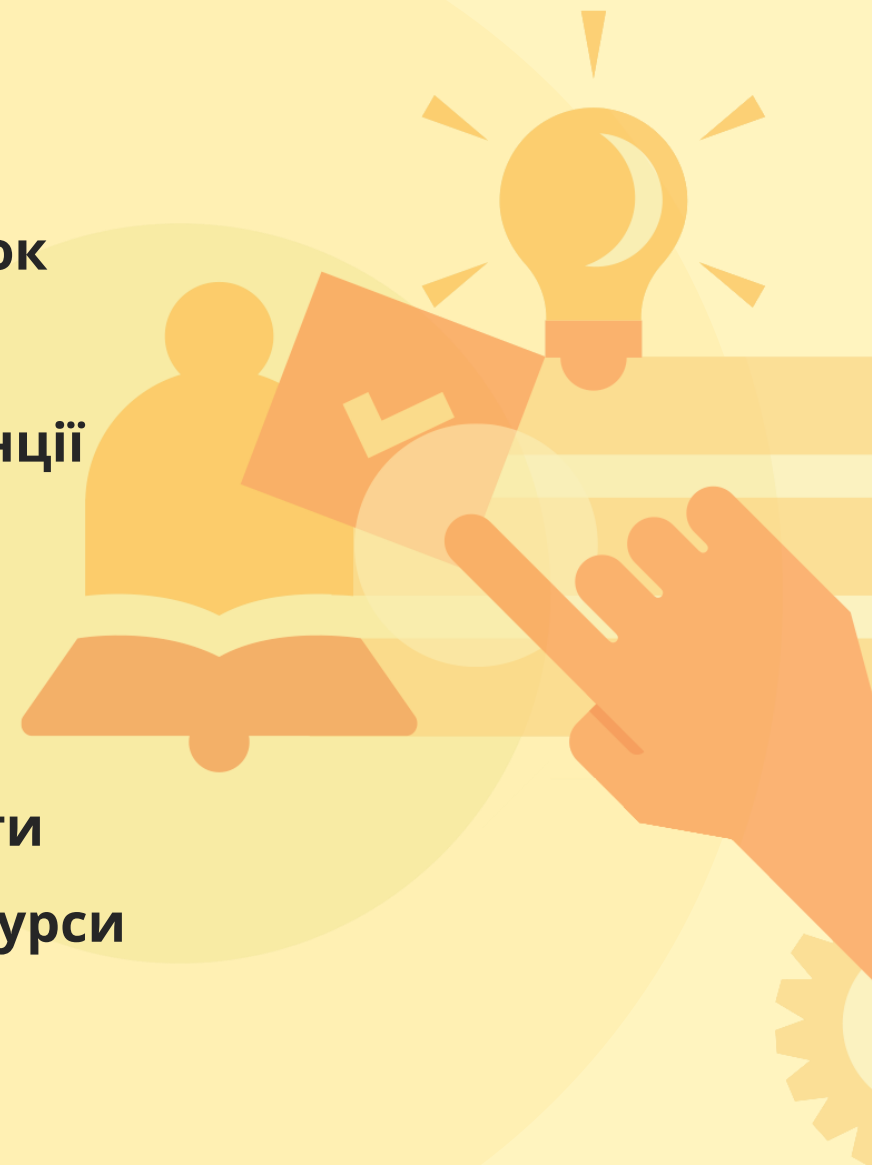
ПРО НАС

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

- Освітній журнал
- Бібліотека розробок
- Онлайн-тести
- Інтернет-конференції
- Курси
- Вебінари
- Інтенсиви
- Лабораторні роботи
- Олімпіади та конкурси
- Проєкти

 info@naurok.com.ua

 <https://www.facebook.com/naurok.com.ua>

ПЛАН ВЕБІНАРУ

1. Часи «долітературні» та усна народна творчість.
2. Доба Київської Русі як золотий час свободи.
3. Григорій Сковорода: «Світ ловив мене...».
4. Література кінця 18 – 19 століття: внутрішня свобода в умовах зовнішньої неволі.
5. XX й XXI століття: вихід за межі кола повторень.

«Справді, кожна нація повинна мати свою гуманітарну ауру. Тобто потужно емануючий комплекс наук, що охоплюють всі сфери суспільного життя, включно з освітою, літературою, мистецтвом, – в їхній інтегральній причетності до світової культури і, звичайно ж, у своєму неповторно національному варіанті»

(Ліна Костенко)

«Проблема ... в кризі самоідентифікації національно дезорієнтованої частини суспільства».

«Тож чи не час замислитись, хто ми в очах світу і яку маємо ауру, а якщо не маємо, то чому?».

«В переносному значенні таким телескопом, з такою системою дзеркал у кожній нації, в кожному суспільстві повинен бути весь комплекс гуманітарних наук, з літературою, освітою, мистецтвом, – і в складному спектрі цих дзеркал і віддзеркалень суспільство може мати об'єктивну картину самого себе і давати на світ невикривлену інформацію про себе, сфокусовану в головному дзеркалі. Ефект головного дзеркала, точність його оптики, грають вирішальну роль»

(Л. Костенко).

СВОБОДА

Одинадцятитомний «Словник української мови» (8 значень)

1. Відсутність політичного й економічного гноблення, утиску й обмежень у суспільно-політичному житті якого-небудь класу або всього суспільства; воля.
2. Перебування не під арештом, не ув'язненим, не в неволі...
3. Життя, існування тощо, без залежності від кого-небудь, можливість поводитися на свій розсуд.
4. Можливість діяти без перешкод і заборон у якій-небудь галузі.
5. Філософська категорія – можливість вияву суб'єктом своєї волі в умовах усвідомлення законів розвитку природи і суспільства.
6. Легкість, відсутність утруднень у чому-небудь.

Микола Бердяєв,

філософ-екзистенціаліст українського походження

«Свобода це моя незалежність і визначальність (рос. «определяемость») моєї особистості зсередини, і свобода це моя творча сила, не вибір між поставленим переді мною добром і злом, а моє творення добра і зла».

«Бог це свобода і дає свободу. Він не Пан, а Визволитель, Визволитель від рабства світу. Бог діє через свободу та на свободу. Він не діє через необхідність і на необхідність. Він не змушує Себе визнати».

«Особистість пов'язана зі свободою. Без свободи немає особистості. Реалізація особистості і є досягнення внутрішньої свободи, коли людина не визначається вже ззовні. Істота, яка живе у необхідності та примусі, не знає ще особистості».

Часи «долітературні» та усна народна творчість

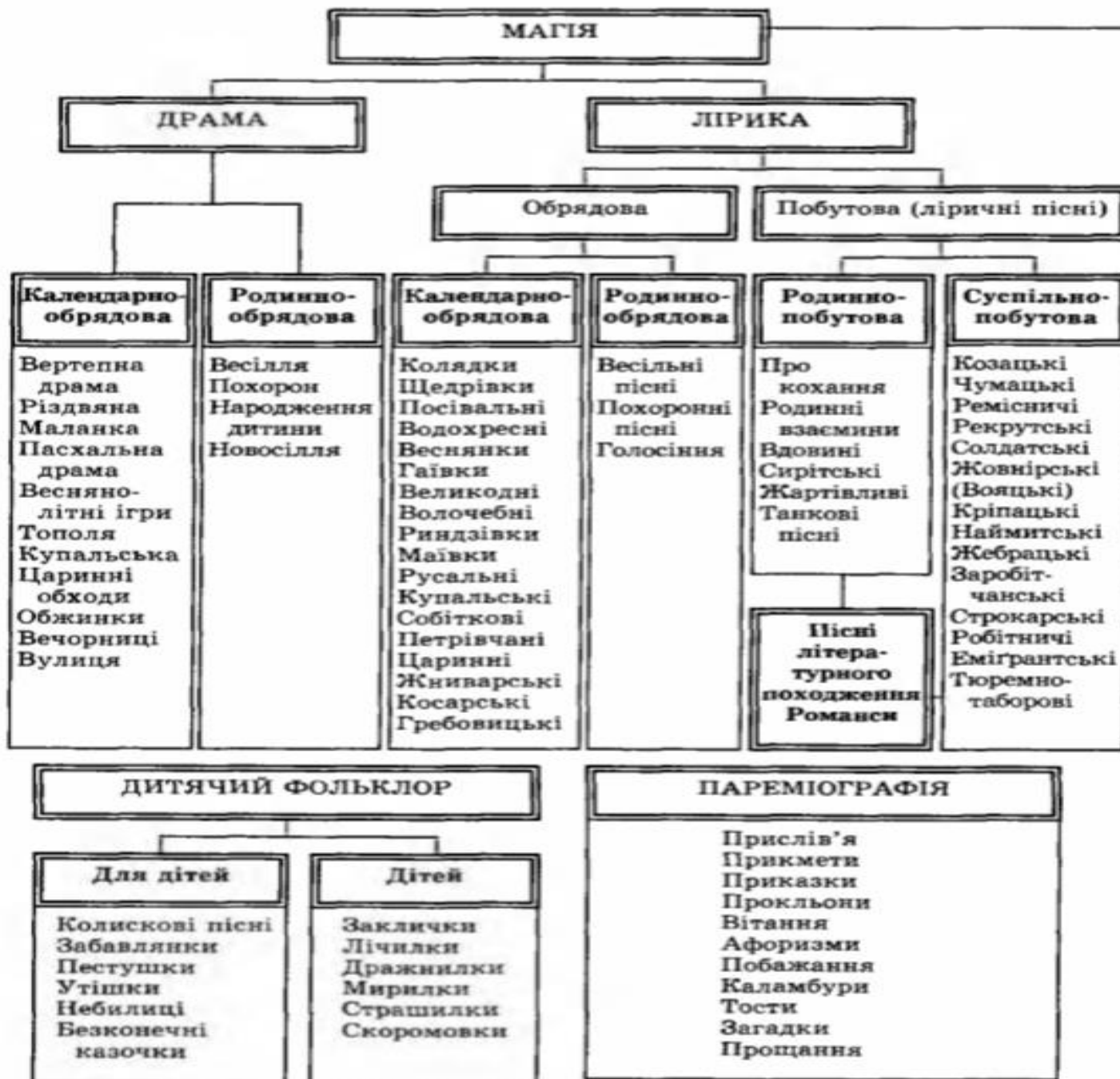
МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

Класифікація жанрів української народної словесності

КАЗКА

СЛОВО ПРО ПОХІД ГОРІВ

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

Вісник Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна,
серія «Філологія»

Випуск 78 від 2018 р.

<https://periodicals.karazin.ua/philology/issue/view/723>

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

KARAZIN UNIVERSITY
CLASSICS AHEAD OF TIME

ISSN 2227-1864

KARAZIN UNIVERSITY JOURNAL
PHILOLOGY

78'2018

Вісник Харківського національного
університету імені В.Н.Каразіна
серія

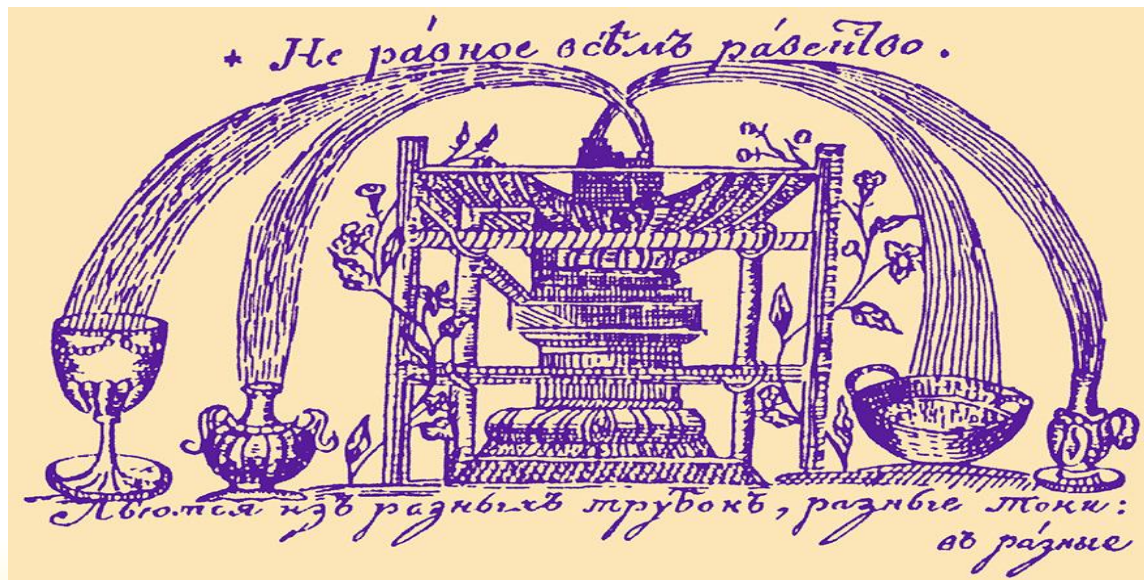
ФІЛОЛОГІЯ

Архиєпископ Ігор Ісіченко
«Концепт свободи в поетичному кодi Климентія Зіновієва»

У статті аналізується вірш 38 «О идучих на слободы людях» з рукописного збірника українського барокового поета **Климентія Зіновієва** (к. XVII – п. XVIII ст.).

Поняття «свободи» («слободи») перетворюється на концепт. Поет пропонує дилему: що є «свобода» – поневіряння на чужині в постійній боротьбі за виживання чи гідне життя на рідній землі з дотриманням установлених суспільних стосунків і збереженням встановленої субординації.

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

Дмитро Чижевський:

«Сковорода – є останній представник українського духовного барока, з другого боку, Він – український "передромантик": але бароко та романтика – саме ті періоди духовної історії, що наклали на український дух найсильніший відбиток.

Отже, Сковорода стоїть у центрі української духовної історії...»

Єдність філософії та життя Сковороди (за Л. Ушкаловим)

...Говорили, що він жив так, як учив, а вчив так, як жив.

...життя Сковороди – то його втілена філософія.

А. Товкачевський: «якраз життя Сковороди і є його найліпшим філософським твором. Сковорода розумів філософію передовсім як певний спосіб існування. Зокрема, в одному з листів до М. Ковалинського він, спитавши самого себе: "Що таке філософія?" – відповів: "Перебувати на самоті із собою, із собою вміти вести розмову"».

Головна ідея «Убогого Жайворонка» Сковороди –
«сродність» української людини до добра.

Попри все розмаїття житейських шляхів, вільна воля людини має обирати, зрештою, одну з двох доріг: ліву (дорогу гріха) чи праву (дорогу порятунку).

«...Життя – мандрівка. Ліва дорога, пролягаючи через тріумфальні ворота, квартали веселоців та квітучі луки, веде до пекла...

А права дорога, на початку гірка й терниста, стає потроху гладенькою, перегородом – солодкою, а наприкінці – найсолодшою».

Григорій Сковорода «De libertate» (Харків, Літмузей)

De libertate
Що то Закопність? добро к'ней накоє?
Икы гожоряпю буду то Золотоє.
Ахб' не Влаптоє: Если сваднй Влапто,
Протий болкосты еше оно Влапто.
Оногда же мнѣ и дуритъ не пошиттися!
дабь болкостя не могло пошиттися.
Будь слаенъ бо вбогъ а мѣ избранне,
болкосты все Герою Богдане.

Григорій Квітка-Основ'яненко

(1778 – 1843)

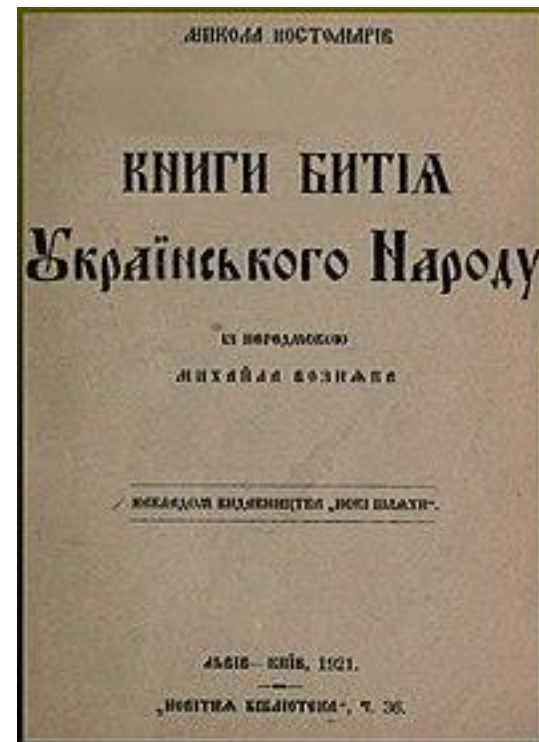
Print master

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

МИКОЛА КОСТОМАРОВ

(1817-1885)

український історик, письменник, публіцист

Леонід Ушкалов:

«На мою думку, ідея свободи, як ми її розуміємо ще й сьогодні, – це дитя доби романтизму. Прикметно, що й сама думка, згідно з якою **характерною рисою світогляду й способу життя українців є прагнення до свободи**, з'явилася якраз на схилку романтичної доби.

Здається, першим її висловив Микола Костомаров у своїй відомій статті «Две русские народности» (1861).

Порівнюючи українців та росіян, він зауважив, що *«український етнос [племя южнорусское] має своєю характерною рисою перевагу особистої свободи, тимчасом як великоруський – перевагу общинності»*

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

Театр корифеїв

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

<https://www.youtube.com/watch?v=49XWuj1Ww-E>

Відео гри на старосвітській бандурі Г. Хоткевича (фільм «Назар Стодоля», 1936 р.). Це частини пісень «Ой на горі вогонь горить» та «Киселик» в авторських обробках. Г. Хоткевич грає «харківським способом».

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

Гнат Хоткевич грає на бандурі у фільмі "Назар Стодоля"

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

О. Телехова:

Леся Українка приходить до висновку, що народ, який віками скнів у рабстві, привчений до плазування перед силою, народ без традицій демократичного життя ніколи нікому не принесе свободи, хоча б навіть і хотів це зробити, бо він не має уявлення про неї...

Ця думка пронизує багато її творів, особливо драматургію.

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

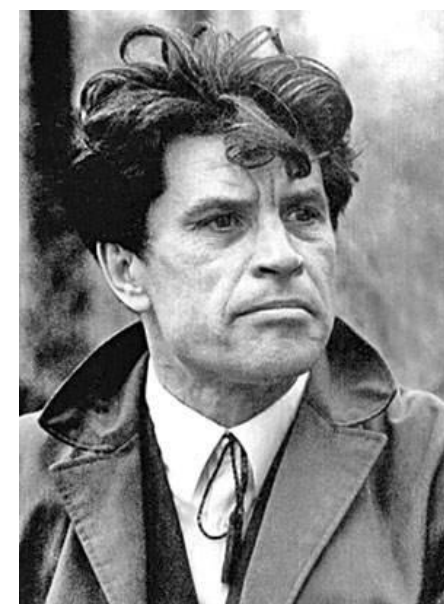
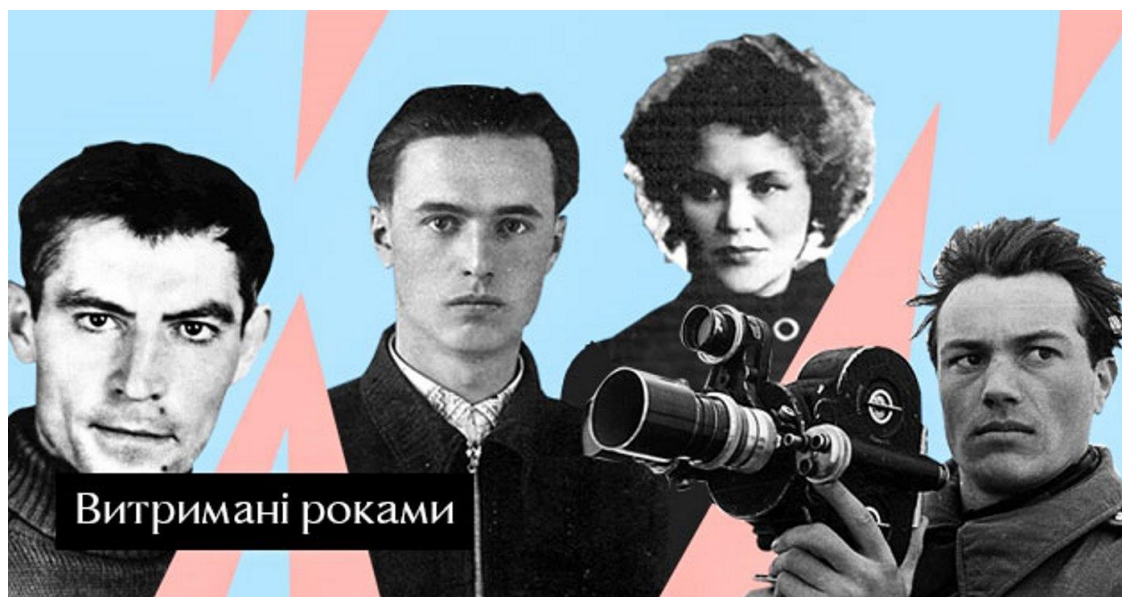

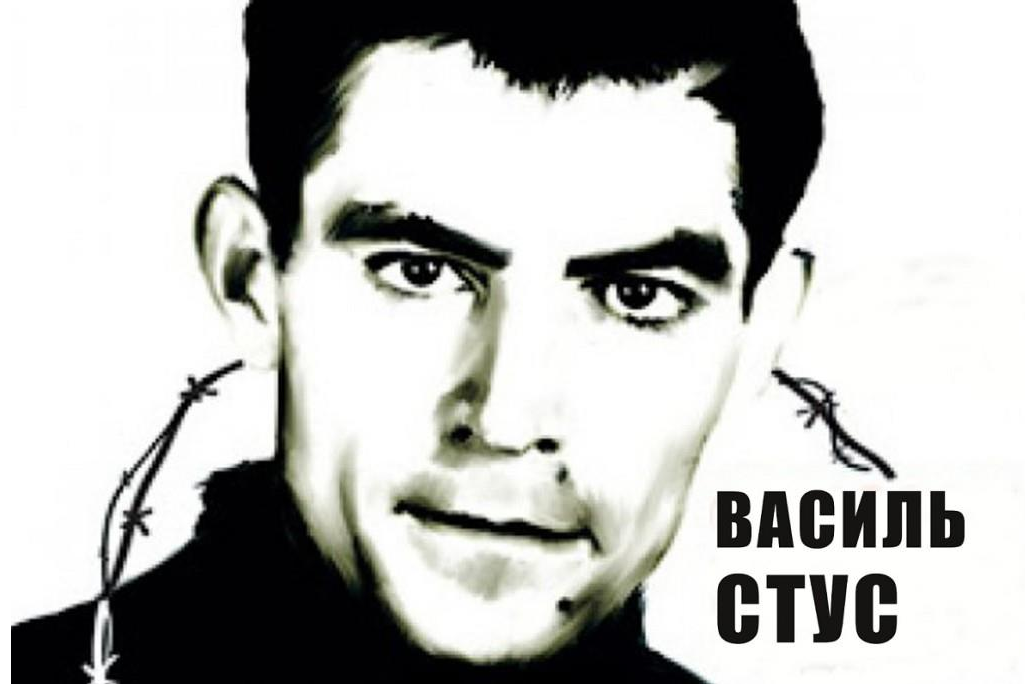
МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

**Живий голос
Василя Стуса**

**Живий голос
Василя Стуса**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

**ЧЕКАЮ НА ВАШІ
ЗАПИТАННЯ В ЧАТІ**

МІСЦЕ
ДЛЯ
ТРАНСЛЯЦІЇ

#МАЮ_СИЛУ_НАВЧАТИ

Команда «На Урок»
продовжує працювати для вчителів України

